

Éves beszámoló II.

Kálmán Zoltán tanácsos, mezőgazdasági és környezetügyi szakdiplomata

2014. október 1 – 2015. június 30.

A beszámoló tartalmi tagolása:

- 1. Az olasz mezőgazdaság főbb jellemzői**
- 2. Mezőgazdasági minisztérium, háttérintézmények**
- 3. EU-s agrárpolitika, olasz sajátosságok**
- 4. Kétoldalú agrár- és élelmiszer kereskedelem**
- 5. Környezetvédelem**
- 6. Összegző észrevételek, javaslatok**

1. Az olasz mezőgazdaság főbb jellemzői

Olaszország teljes területe 30,2 millió ha, aminek 35%-a hegyvidék, 42%-a dombság és mindössze 23%-a a sík terület aránya.

A mezőgazdaságilag művelt terület nagysága évről évre fokozatosan csökken (az utóbbi 50 évben több mint 5 millió hektárral), jórészt beépítések, utak, városok, ipari és kereskedelmi központok terjeszkedése miatt. A jelenlegi mezőgazdaságilag művelt 12,9 millió ha-ból a szántó 6,7 millió ha, amelynek közel felén gabonaféléket termesztnek. Az ún. állandó kultúrák (ültetvények) területe is jelentős, 2,4 millió ha, amelyből 1,12 millió ha olíva, 750 ezer ha szőlő és 543 ezer ha gyümölcsös. A rét-legelő területe 3,43 millió ha, a fennmaradó terület kertészet, energia ültetvény és egyéb.

Az erdők területe kismértékben (2005 óta 600 ezer hektárral), de növekszik, jelenleg 10,9 millió hektárt borít erdő. Alacsony viszont az erdők által termelt biomassa kihasználtsága: az európai 60%-os átlaggal szemben ez csupán 25-30% Olaszországban.

Az elmúlt 10-15 évben az olasz mezőgazdaság jelentős átalakuláson ment keresztül. Ez idő alatt közel 33%-kal csökkent a mezőgazdasági vállalkozások száma. Jelenleg 1.605.263 aktív vállalkozást tartanak nyilván, ezzel együtt viszont megfigyelhető a területek koncentrációja: 44,2%-kal nőtt a mezőgazdasági vállalkozások által művelt átlagos földterület és így az ma eléri a 7,9 ha-t (az EU átlag 12 ha). Az 50 ha-nál nagyobb gazdaságok aránya mindössze 2%.

A termőföld piacát a stabilitás jellemzi, mind a forgalom, mind az árak tekintetében. Egy hektár föld forgalmi értéke átlagosan 20 ezer euró, de az elhelyezkedésétől, a talaj minőségétől, stb. függően az ár 5 ezertől akár 80 ezer euróig terjedhet.

Az olasz mezőgazdaságban dolgozók aránya az összes foglalkoztatottnak 3,4%-a. A vállalkozások közel 99%-a családi munkaerőt (is) alkalmaz. Jelentős a külföldi munkaerő foglalkoztatása, 103 ezer külföldi munkást alkalmaznak, ami a mezőgazdaságban dolgozók közel 14%-át jelenti. A mezőgazdasági vállalkozók átlag életkora magas, közülük több, mint 25% idősebb 65 évesnél, ugyanakkor a 40 évnél fiatalabbak aránya kevesebb, mint 17%. Az olasz kormány is felismerte a generációváltás szükségességét a mezőgazdaságban, ezért a

2014-ben meghirdetett „Campoliberi” („szabad föld” vagy „szabad pálya”) címet viselő agrárprogramja a fiatal gazdák támogatásáról szól. *(Ebben többek között 10 éves futamidejű kamatmentes kölcsönt biztosítanak a 40 év alatti fiatal gazdák részére, a 18-35 év közötti munkavállaló esetén a munkaviszonyhoz kapcsolódó közterhek legfeljebb egyharmadát 18 hónapig elengedik, ösztönzik a 35 évnél fiatalabbak termőföld bérlését, stb.)* Az intézkedések első pozitív jelei már tükröződnek az idei foglalkoztatási statisztikákban.

2014-ben a mezőgazdaság hozzáadott értéke (folyó áron) 31,5 milliárd euró volt, ami a névleges GDP 2,2%-át jelenti. Az élelmiszeripar GDP-hez való hozzájárulása 1,8%, a két ágazat együttesen 4%-ot tesz ki. A termelési érték a mezőgazdaságban 55 milliárd, az élelmiszeriparban 132 milliárd euró volt 2014-ben.

Az olasz agrár-élelmiszeripari termékek exportja a rossz időjárás és az orosz embargó ellenére 2014-ben is tovább növekedett. A statisztikai hivatal adatai szerint értékben elérte a 34,4 milliárd eurót. 2004 óta, jórészt a „Made in Italy” promóciójának köszönhetően, a növekedés 70%-os volt. A szaktárca célkitűzése, hogy 2015-ben az export értéke 36 milliárdra növekedjen, 2020-ra pedig elérje az 50 milliárd eurót. (2015. I. negyedév: 8,7 milliárd euró)

Az élelmiszer fogyasztás területén elmondható, hogy a több éve tartó gazdasági válság következtében a családok élelmiszerkiadása csökkent (-3,5% reálértéken). Az árak kétszeres gyorsasággal növekedtek (+2,4%) az általános inflációhoz képest, melynek következtében a fogyasztók a legjobb beszerzési lehetőséget keresik, jobban odafigyelnek az élelmiszerpazarlás csökkentésére, illetve eddig sosem látott mértékű az árleszállítási akciókban értékesített termékek mennyisége. Mindezek ellenére továbbra is magas a fogyasztók körében a minőségre, földrajzi származásra fordított figyelem és folytatódik a kereslet diverzifikációja, erősödik az igények személyre szabottsága (egészséges, etikus, különleges étrendnek megfelelő, illetve ún. etnikai élelmiszerek). A bio-élelmiszerek piaca is jelentős és folyamatosan növekszik.

2. Intézményrendszer

Az olasz mezőgazdasági minisztérium felelősségi körébe tartozik a mezőgazdaság, a vidékfejlesztés, az élelmiszeripar, a halászat és az erdészet. Idetartozik továbbá a növényegészségügy, viszont az állategészségügy az Egészségügyi Minisztérium kompetenciája. (Ennek megfelelően a magyar élőállat és élelmiszer export állategészségügyi és élelmiszerbiztonsági hatósági feladatait is az egészségügyi tárca, illetve annak decentralizált hivatalai látják el.)

A mezőgazdasági, élelmiszer és erdészeti politikák minisztere Maurizio Martina, 37 éves, Matteo Renzi 2014. február 22-én megalakult kormányának tagja.

A jelentősebb minisztériumi háttérintézmények az AGEA (Kifizető Ügynökség), az ISMEA (Mezőgazdasági és Élelmiszer Piacok Szolgáltató Intézet), az INEA (Agrárgazdasági Intézet), CRA (Mezőgazdasági Kutatási Tanács) Buonitalia (Agrármarketing Ügynökség). A háttérintézmények között az elmúlt időszakban jelentősebb összevonások, ésszerűsítések történtek (pl. a korábban önálló Erdészeti Szolgálat minisztériumi szervezeti egység lett).

3. EU-s agrárpolitika, olasz sajátosságok

2014. második félévében Olaszország töltötte be az EU elnökség funkcióit. Az olasz értékelés szerint az EU választások következtében bekövetkezett intézményi változások elhúzódomása miatt az érdemi elnökségi munkára a Mezőgazdasági és Halászati Tanácsban ugyan szerény lehetőségek adódtak, de ezzel együtt „nagy jelentőségű és sikeres” elnökséget tudhatnak maguk mögött.

A Közös Agrárpolitika olasz alkalmazása

A hivatalos álláspont szerint az Olaszország nem maradéktalanul elégedett a 2014-20-ra elfogadott Közös Agrárpolitikával, de azt egy elfogadható kompromisszumnak tekinti. Fontos vívmányként értékelik, hogy a jövőben csak a tényleges mezőgazdasági termelők kaphatnak támogatást. Olaszország kiegészítette a „fekete listát”, egyértelművé téve, hogy a bankok, biztosítók, valamint a pénzügyi és ingatlan társaságok ki legyenek zárva ebből a körből.

A 2014-20 közötti időszakra Olaszország gazdálkodói mintegy 19 milliárd euró közvetlen támogatásra jogosultak. Ebből 11 milliárd eurót alaptámogatásra, 5,7 milliárd a zöldítésre, 193 milliót a fiatal gazdák támogatására, 2,1 milliárd eurót pedig a termeléshez kötött támogatásokra fordítanak. Látható, hogy a KAP végrehajtását illető nemzeti döntések közül fontos olasz prioritás a fiatal gazdák támogatása, amelynek keretében 5 éven keresztül 25%-al növelik a fiatal gazdák közvetlen támogatását. Olaszország a régiók nagyfokú önállósága ellenére szakított a történelmi bázis szemlélettel, az ország egész területét egységesnek tekinti a közvetlen támogatások tekintetében.

Az ún. „belső konvergencia” kapcsán Olaszország a támogatási különbségek 2019 utáni fenntartását és fokozatos csökkentését jelentő Ír Modellt választotta.

A mezőgazdasági kistermelők esetében az átalány-támogatást 560.000 gazda választhatja, akik a 250 eurós minimum és 1250 eurós maximum összeg közötti támogatásra jogosultak. Az 560.000 gazda 1.975.000 hektáron gazdálkodik és összesen 326 millió euró támogatást kap. (Ez vállalkozónként 580 euró, hektáronként átlagosan 165 euró támogatást jelent.)

A támogathatósági küszöbököt illetően Olaszország a jelenlegi minimális szintet (100 euró, illetve 0,3 hektár) megemelte 250 euróra (2015-16-ban), illetve 300 euróra (2017-től), amely szintek alatt nem fizetnek ki támogatásokat.

Olaszország nem kíván élni az első hektárok többlet támogatását jelentő ún. redisztribúció lehetőségével, viszont alkalmazza a támogatási felső határ fölötti szintek esetében az elvonásokat. A 150.000 euró feletti támogatások esetén a csökkentés 50%-os. A csökkentés utáni támogatási összeg 500.000 eurót meghaladó része esetében az elvonás 100% (Capping). Számítások szerint az intézkedés Olaszországban viszonylag kevés gazdálkodót érint negatívan, de mindenképpen pozitív hatása lesz a feketemunka „kifehérítésére”, mivel a munkabérek és közterhek levonhatók a támogatás összegéből.

Az olasz agrárgazdasági kutató intézet szerint a zöldítés követelményei közül a diverzifikáció mindössze 61.000 gazdálkodót (3,8%) érint, akik 1,9 millió hektár szántón (a teljes szántóterület 28%-án) gazdálkodnak. Az ökológiai fókuszterület kijelölését mintegy 82.000 gazdálkodónak kell megoldania, akik közül 35.000 gazda egyben a diverzifikációnak is meg

kell feleljen. Az állandó legelő fenntartása viszont kb. 250.000 gazdálkodóra vonatkozóan ró kötelezettséget.

A termeléshez kötött támogatások (52. cikk) lehetőségével is élni kíván Olaszország, 11%-ot különítettek erre a célra 2015-ben, azzal, hogy az év végén felülvizsgálják a hatását. A kedvezményezett szektor elsősorban az állattenyésztés, amely így az eddigieknél kedvezőbb helyzetbe kerül (a termeléshez kötött támogatások felét kapja az állattenyésztés, a korábbi 38% helyett). A forrásokat elsősorban a tejtermelő (20%) és hús hasznosítású (25%) szarvasmarha ágazatok kapják, kisebb hányad jut a juh-kecske- (4%) és a bivalytartóknak (1%). A termeléshez kötött támogatások másik felét az olíva (16%), a durum búza (14%), a fehérjenövények (8%), a rizs (5%), a cukorrépa (4%) és a paradicsom (3%) termelői kapják.

A vidékfejlesztés (II Pillér) keretében Olaszország 10,4 milliárd euró forráshoz jut. Az Európai Bizottság jóváhagyta a nemzeti vidékhálózat, valamint eddig 4 régió vidékfejlesztési programját a 2014-20 időszakra. A nemzeti programban 59,7 millió euró szerepel, Veneto 510, Emilia Romagna 513, Toscana 414, Bolzano pedig 158 millió euró felett rendelkezhet a programozási időszakban.

A tejkvóta megszűnés hatásai

Olaszországban az EU-s tejkvóták 1984-es bevezetése óta jelentősen átalakult, koncentrálódott a tejtermelés. A 90-es években még közel 180.000 telepen tartottak tejtermelés céljából tehenet, ma a tejtermelő istállók száma mindössze 36.000. Olaszország tejtermelése mintegy 11 millió tonna évente, ehhez járul közel 9 millió tonna import, az élelmiszeripar és a belső fogyasztás igényeinek kielégítése céljából. Az olasz tejtermelő gazdák számára komoly problémát jelentett a kvóta túllépése, az elmúlt évtizedekben közel 4,5 milliárd euró (!) büntetést róttak ki rájuk. *(Ennek egy része elévült, egy nagy részét pedig a gazdák helyett az olasz állam fizette be. Ez utóbbi viszont tiltott állami támogatásnak minősül, amit az EU szankcionál.)*

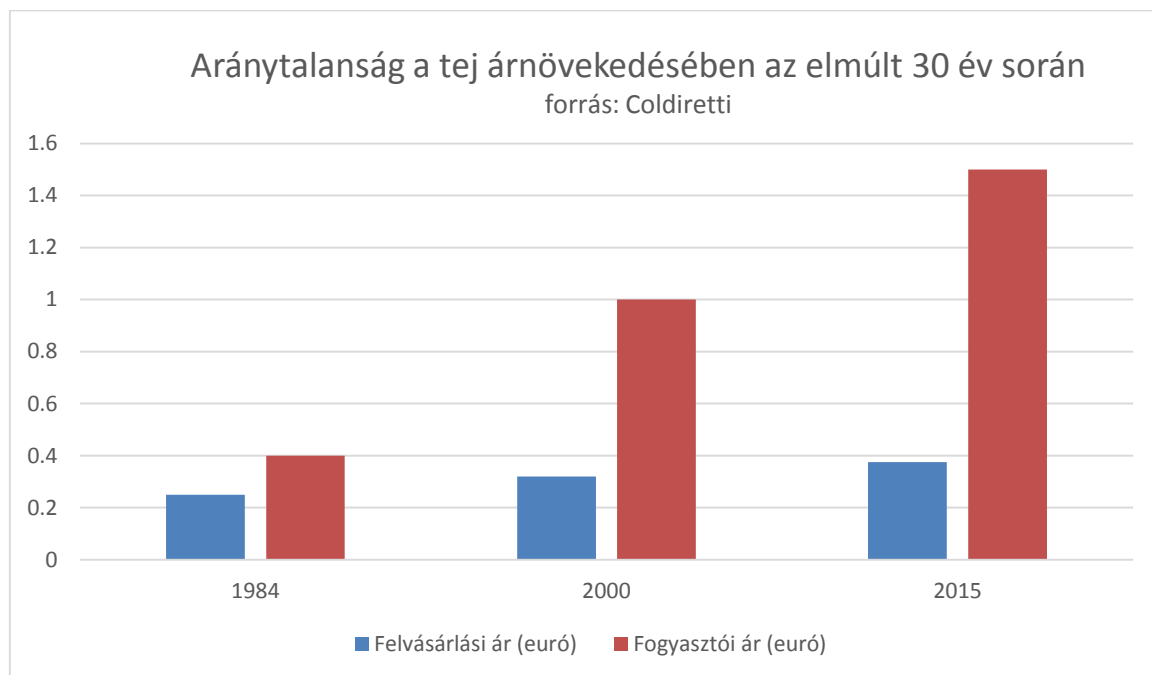
A tejkvóták megszűnésével elvileg Olaszországban is lehetőség nyílna a hazai termelés felfuttatására, számos olasz tejtermelő azonban elégedetlen, nem lehetőségnek, hanem komoly veszélynek tekintik a kvóták megszűnését, amelynek következtében növekvő mennyiségű és olcsó tej érkezik az országba, Németországból, Ausztriából, Magyarországról, Lengyelországból, sőt az utóbbi időben még Litvániából is. A gazdák szerint ezek az országok a versenyképesebb, olcsóbb termékekkel ellehetetlenítik az olasz tejtermelők helyzetét, a termelés felfuttatása helyett többen felhagynak a termeléssel. A CLAL tejpiaci elemző központ szerint míg az olasz tej felvásárlási ára 35 euró cent, a franciáé 31, a németé 32, addig például a cseheknél 30, a lengyeleknél 28, a letteknél 22, az észteknél 24, a litvánoknál pedig mindössze 19 euró cent a tej felvásárlási ára. A versenyképesebben termelő országokban a kvóták megszűnésével jelentős, akár 10-15 %-os termelésnövekedés is elképzelhető, ugyanakkor Olaszországban számos gazda kényszerül arra, hogy felhagyjon a termeléssel.

Olasz álláspont szerint a kialakult nemzetközi tejpiaci helyzet sürgős intézkedéseket igényel, de a tárca vezetése nemzeti hatáskörben is tett fontos lépéseket *(a kvóta-túllépés miatti büntetés kamatmentes részletekben történő befizetésének lehetővé tétele, a tej termékpálya*

szereplői közötti szerződéses kapcsolatok erősítése, a „hazai” tejfogyasztás ösztönzése, eredetvédett termékek gyártásának, fogyasztásának és exportjának ösztönzése, stb.).

Ezen túl a hazai tej termékpálya szereplők között is komoly feszültség tapasztalható. Az elmúlt 30 év árnövekedéseinek aránytalanságát a Coldiretti (a legnagyobb olasz gazda érdekképviselő) az alábbi grafikonnal is érzékeltetni próbálta.

Amint az ábrából látható, az állattartóknak a tejét fizetett ár alig több, mint 10 euro centtel növekedett az elmúlt évtizedekben (30-40 %-os növekedés), míg a fogyasztói ár ugyanebben az időszakban 1,1 euróval, azaz több, mint háromszorosára nőtt. A tejelő tehenek tartási, takarmányozási költségei annyira magasak, hogy sokszor a tej értékesítés árbevétele nem fedezi a közvetlen költségeket.

Egyszerűsítés

A miniszter határozott célkitűzése az agrárágazat egyszerűsítése, tehát például a felesleges bürokrácia megszüntetése és a papírhasználat nullára csökkentése. („*Elfogadhatatlan, hogy a gazdák több időt töltenek a hivatalokban ügyintézésrel, mint a mezőn.*”) 2015 márciusától 700 ezer kisvállalkozás számára is lehetővé vált, hogy a KAP kifizetési kérelmüket egy előre kitöltött nyomtatvány segítségével (hasonlóan a jövedelem bevallási nyomtatványhoz) egy kattintással beadhassák. Ezáltal a kifizetések 100%-át teljesítheti a kifizető ügynökség már júniusban a korábbi decemberi kifizetés helyett. Az egységesített nyilvántartási rendszernek köszönhetően nem kell minden alkalommal betölteni a kérelmező adatait, azok maguktól megjelennek, nem kell sorban állni az ügyfélfogadásokon és az on-line rendszerrel a minisztérium számításai szerint vállalkozásonként 25 kiló papírt lehet megspórolni. 2016-tól egyetlen kérvény benyújtásával lehet majd igényelni a közvetlen támogatásokat, a vidékfejlesztési támogatásokat, a biztosítási támogatásokat, stb. További újdonság, hogy a jövőben 60 napra csökken a beadványok elbírálásának határideje. Az elmúlt időszakban a különböző típusú ellenőrzések egyszerűsítésére számos, különálló intézmény tevékenykedett. Egy 2015 májusban elfogadott törvény célja ezek működésének összehangolása, a felesleges

átfedések kiküszöbölése volt. Egyszerűsödés várható továbbá a gazdálkodási funkciók átadása, a generáció-váltás elősegítése tekintetében és a biotermelésben, egy új informatikai rendszer bevezetése révén. Megvalósul továbbá az egyablakos ügyintézés a halászat és az akvakultúra területén vállalkozók számára. A mezőgazdasági foglalkoztatás egyszerűsítése olyan intézkedés, amelyről a foglalkoztatás kifehérítését remélik.

Eredetvédelem

A globalizálódó élelmiszer-termelés és kereskedelem révén megjelenő olcsó, sok esetben külföldről származó tömegtermékek, a WTO tárgyalások és a szabadkereskedelmi megállapodások következtében mind szabadabbá váló nemzetközi élelmiszer-kereskedelem egyaránt nagy kihívások elé állítják az olasz mezőgazdaságot és élelmiszer-termelést. Ezekre az olasz válasz semmiképpen nem a negatív árverseny, annak minőség-csökkentő következményeivel, hanem a helyben termelt alapanyagból jó minőségű élelmiszerek előállítására. Ennek egyik lehetősége az eredetvédett termékek előállítása és forgalmazása, amire az Európai Unió szabályozása biztosít megfelelő keretet. E téren Olaszország vezető helyen áll az EU-n belül, 835 eredetvédett termékkel (523 bor, 273 élelmiszer, 39 szeszes ital). A téma fontossága miatt egy átfogó anyag készült az EU-s eredetvédelem olasz tapasztalatairól, sajátosságairól, aminek az is aktualitást ad, hogy Magyarországon 2015. a Helyi Termékek Éve)

Egy közelmúltban hozott rendelet szerint Olaszországban súlyosbodnak az eredetvédett élelmiszerek hamisításának büntetési tételei (2 évig terjedő elzárás, 20.000 euróig terjedő pénzbüntetés).

Az EU-s eredetvédelmi rendszeren túl létezik Olaszországban az ún. „kollektív márkajelzés” kategória is, amit a helyi, regionális termékek egy részére alkalmaznak, ezeket általában vagy a helyi, regionális önkormányzatok, vagy a kamarák helyi szervezetei, illetve egyes nemzeti parkok kezdeményezik és ők a név tulajdonosai is. A helyi termékek népszerűsítését szolgálja és mindenképpen említésre méltó a Coldiretti agrár-érdekképviselő által létrehozott Campagna Amica („Vidék a Barátom”) Alapítvány, amelynek égisze alatt mind a termékeket, mind az ilyen termékeket áruló értékesítési helyeket, piacokat ezzel a kollektív márkajelzéssel látják el.

"Rendkívüli Olasz Íz" („THE EXTRAORDINARY ITALIAN TASTE") néven új, közös megkülönböztető jelzés bevezetését és alkalmazását jelentette be Maurizio Martina agrárminiszter május 27-én az EXPO keretében. A jelzés a „Made in Italy” olasz élelmiszerek promócióját szolgálja, nemzetközi kiállításokon, vásárokon, továbbá külföldön a kereskedelmi láncokban, valamint a (hagyományos és internet-alapú) reklám és promóció részeként fogják alkalmazni. Célja az olasz termékek népszerűsítése mellett a hamisítások („*Italian sounding*") kiszűrése. Minden külföldi piacon alkalmazni kívánják, különösen a legfontosabb célországokban: USA, Kanada, Brazília, Oroszország, India, Kína, Európa, Törökország és Ausztrália. A jelzés a közös fellépést szolgálja, egyedi termékeken nem lesz feltüntetve. A miniszter bejelentette, hogy a következő 3 év során 70 millió eurót fordítanak az élelmiszer export promóciójára. A közös jelzés az erőforrások koncentrált és célzott felhasználását is jelenti, az eddigi, időnként szétaprózódó promóciós tevékenység helyett.

Az élelmiszerek származási helyének címkén történő feltüntetéséről az Európai Bizottság jelentését Olaszország komoly kritikával fogadta. Saját felmérésükre hivatkoznak, ami valós társadalmi konzultáción alapult, és ami egyértelműen azt mutatta, hogy az olasz fogyasztók túlnyomó többsége szeretné tudni az élelmiszerek (és alapanyagaik) előállításának a helyét.

A Milánói EXPO lesz a házigazdája az eredetvédelem világ-konferenciának 2015 októberében. A Minisztérium ezt abból az alkalomból jelentette be, hogy lezárult a Genfi Diplomáciai Konferencia a Szellemi Tulajdon Világszervezetben (World Intellectual Property Organisation – WIPO) az oltalom alatt álló eredet megjelölésekről.

Ökológiai termelés

Az olasz EU elnökség számára az ökológiai termelésről szóló jogszabály volt szinte az egyetlen, amelyet „eredményként” tudtak felmutatni. Nemcsak emiatt fontos ez a terület Olaszország számára, hanem az ágazat növekvő jelentősége miatt is.

Olaszországban mintegy 53 ezer gazda foglalkozik biotermeléssel, összesen csaknem 1,4 millió hektáron. Elsősorban a déli tartományokban népszerű a biotermelés, Szicília, Puglia, Calabria és Szardínia bio- művelésbe vont területe több, mint 750.000 ha.

A biotermékek értékesítése terén Olaszország a 4. helyen áll Európában (1,9 milliárd euró értékű értékesítés). A teljes biotermék értékesítés 70%-a a nagy olasz és multinacionális kereskedelmi láncokban valósul meg.

Egy erről szóló rendelet értelmében, a rövid ellátási lánc szellemében a kórházi, iskolai menzák üzemeltetői a beszállítók kiválasztásához speciális, a helyi mezőgazdasági-, halászati- és biotermelőket, vagy eredetvédett termékeket előállítókat előnyben részesítő feltételeket szabhatnak.

A Xylella Fastidiosa baktérium fertőzés

Az EU agrártanács napirendjén is szerepelt a Puglia tartományban kialakult válság a *Xylella Fastidiosa* baktérium fertőzés következtében, amely jelentős károkat okozott az olíva ültetvényekben. A miniszter konkrét uniós támogatást kért a jelentős kárt szenvedett mezőgazdasági termelők és dísznövénytermelők számára.

Nemzeti intézkedésként az olasz kormány rendeletet hozott a *Xylella Fastidiosa* baktérium fertőzés által okozott károk kezelésére, amely kivételesen lehetővé teszi a nemzeti szolidaritási alapról 11 millió eurónak a károsultak kompenzálására fordítását. Ezt eddig egyébként csak időjárási viszontagságok által okozott károkat szenvedett termelők megsegítésére használták.

4. Kétoldalú agrár- és élelmiszer kereskedelem

Az olasz élelmiszergazdaság egyik fontos sajátossága, hogy mezőgazdasági termékekből (alapanyagokból) importra szorul, feldolgozott élelmiszerek tekintetében pedig jelentős a kivitele. Ilyen vonatkozásban Olaszország és Magyarország évtizedek óta egymást kiegészítő profillal rendelkeznek. A **magyar export** szempontjából hosszú évek óta Olaszország az első néhány ország között szerepel. Az olasz cégek Magyarországot, a magyar vállalatokat hagyományosan természetes partnerüknek és versenyképes beszerzési forrásnak, mint kiváló

minőségű alapanyagokat és félkész termékeket szállító partnernek tekintik. A főbb exportcikkeink a gabona, kukorica, élő- és vágott állat, nyers tej, hordós méz. A **magyar importot** illetően Olaszországból főleg feldolgozott élelmiszerek (kávé, édesipari termékek, szárzészta, olíva olaj, üdítő italok, stb.), valamint a gyümölcsfélék (szőlő, kivi, őszibarack) érkeznek, továbbá innen származik a mezőgazdasági gép importunk nagy része is. Jelentős továbbá a lédig bor importunk is, bár az utóbbi években csökkenő tendenciát mutat. Említésre méltó fejlemény, hogy az egyik nagy olasz borexportornél jövedéki adó visszaélést tapasztaltak, ezért 2015. júniusban mintegy 30 millió euró értékben lefoglaltak 310 ezer hektoliter bort és mustot valamint több ezer tonna, hamisításhoz felhasznált kristálycukrot.

Olaszország agrár importőr és élelmiszer exportőr pozícióját jól alátámasztja az alábbi táblázat, amely bemutatja az önellátottság szintjét néhány mezőgazdasági termékből, illetve élelmiszerből.

Élelmiszer önellátottság (forrás. COOP Italia)

Feldolgozott hal	16%
Cukor	24%
Hüvelyesek	33%
Búzaliszt	38%
Tej	44%
Sertéshús	60%
Durumbúza	65%
Marhahús	76%
Burgonya	80%
Kukorica	81%
Tojás	100%
Kemény sajtok	134%
Asztali borok	197%
Tésztafélék	220%
Feldolgozott paradicsom	328%
Pezsgő borok	414%

Magyarország jelenlegi alapanyag és félkész-termék szállító státuszának szinten tartása vélhetően a közeljövőben is szükséges lesz. Emellett mindenképpen fontos lenne a magas minőségű, feldolgozott, nagy hozzáadott értéket jelentő tipikus, hagyományos magyar specialitások, prémium kategóriás élelmiszerek, valamint Hungarikumok (szalámi és kolbászfélék, paprika, kisserelt méz, libamáj, tokaji bor, más minőségi borok, pálinkafélék, Unikum, stb.) bevezetése az olasz piacon. Ez természetesen jelentős pénzügyi és szakmai befektetést jelent, megtérülése viszont csak hosszabb távon várható.

A Külgazdasági és Külügyminisztérium szervezeti átalakulását követően a Nagykövetségen 3 külgazdasági attasé (2 fő Rómában, 1 fő Milánóban) tevékenykedik. Munkájukban fontos prioritás az élelmiszeripari termékek, biotermékek és Hungarikumok bemutatása, a magyar exportnövekedés elősegítése, beszállítási lehetőségek feltárása, így velük az együttműködés alapvető fontosságú (Magyar Nemzeti Kereskedőház, FAO boltba beszállítás, stb.).

2015. május 1-jével megnyílt a Milánói Világkiállítás, melynek témája és üzenete rendkívül fontos és pozitív: „*Táplálni a világot, energiát az életnek*”. Fő szponzorai között viszont ott szerepel a Coca-Cola és a McDonalds, ami miatt sokat veszített a hitelességéből Olaszországon belül és nemzetközileg is. A Magyar Pavilon átadása június 5-én volt. A Magyar Pavilon szép, egyedi kivitelű és a látogatók körében sikeres. Profilja, programjai viszont egyelőre nem biztatnak konkrét üzleti lehetőségekkel.

5. Környezetvédelem

A tárca hatáskörébe tartozó főbb témák: vízgazdálkodás, víz- és levegő tisztaság (szennyezés), hulladékgazdálkodás, energia, klíma, természetvédelem, területfejlesztés, valamint a tengeri környezetvédelem.

A környezetvédelmi miniszter Gian Luca Galletti (54 éves), a jelenlegi kormány megalakulása (2014. február 22.) óta.

Az EU Környezetvédelmi Tanácsa olasz elnökségének a hivatalos értékelése az „*intenzív és eredményekben gazdag*” jelzőket használta. A fontosabb eredmények között említik a műanyag tasakokra vonatkozó direktívát, a tengeri hajók kibocsátásának monitorozásáról szóló rendeletet, a GMO rendeletet, az üzemanyagok minőségére vonatkozó döntés elfogadását, a közepes méretű kazánokra vonatkozó irányelvről általános megközelítés elfogadását. Ezekon túl további sikerként említik 3 Tanácsi Következtetés elfogadását (Zöldítés és Európa 2020, Klíma mandátum, Post-2015 Agenda).

Olaszországban az elmúlt évtizedben a megújuló energiatermelés jelentősen növekedett (+87%, de egy rendkívül alacsony szintről), mely növekedés a napenergia, a szélenergia és a biomassza nagyobb mértékű hasznosításának köszönhető. Olaszországban 2008 és 2012 között a védett területek aránya 20,6%-ról 21,2%-ra nőtt, a teljes terület százalékában kifejezve. Az EU átlagában ez az arány 17,2%.

A miniszter egyik legsúlyosabb öröksége a Dél-olaszországi illegális hulladék lerakás. Hozzávetőleges adatok szerint Campania tartományban 2000 és 2009 között mintegy 5 millió tonna (!) hulladékot helyeztek el 22 telepen, 4 millió ún „eco-bálában”. Ennek a hulladék tömegnek a kezelési költsége évi kb. 16 millió eurót tesz ki. A tervezett intézkedések között szerepel szemétegetőkben való megsemmisítés, ehhez részben új szemét égetőmű létesítése (800 millió euró), valamint a hulladék egy részének biztonságos, hosszú távú tárolókban való elhelyezése. Mindez időben legalább 10-15 évet vesz igénybe.

Az idei év egyik kiemelkedő eseménye Olaszországban a Milánói EXPO, amely témáját tekintve jelentős részben a környezetvédelmi tárca profilja (energia, fenntarthatóság, klíma, stb.). A környezetvédelmi miniszter kezdeményező szerepet vállalt, a mezőgazdasági tárcát irányító kollégájával együtt az élelmiszer veszteségek és az élelmiszer pazarlás elleni küzdelemben, tekintettel arra, hogy a kérdésnek rendkívül komoly környezetvédelmi vonatkozásai is vannak. A környezetvédelmi tárca koordinálta a tárgyban készült Bolognai Carta-t, amit a Milánói EXPO-n kiadott dokumentumba építettek be.

Az EXPO keretében április 28-án, néhány nappal az EXPO hivatalos megnyitása előtt mutatták be a „Carta di Milano” című dokumentumot, amely az állampolgárokhoz, az intézményekhez, szervezetekhez szól és gyakorlatilag az EXPO „örökségének” szánják. Ez alkalommal bemutattak egy rövidfilmet is „*Il Pianeta che ci ospita*” (*A Bolygó, ahol élünk*) címmel. A Carta-t már 19 nyelvre lefordították, ami közel 3,5 milliárd fő potenciális olvasót jelent. A Carta része egy preambulum, amely a polgárok, intézmények, szervezetek, valamint a kormányok felelősségét és kötelességeit tartalmazza. A Carta mintegy 5 ezer ember munkájának az eredménye, köztük olyan személyiségek, mint Ferenc Pápa, Lula volt brazil elnök, az ENSZ főtitkára, az olasz miniszterelnök, a FAO főigazgatója. A Carta fő mondanivalója az egészséges, biztonságos és megfelelő minőségű, tápláló élelemhez való jog (mint alapvető emberi jog) biztosítása mindenki számára, valamint az élelem előállításának (elsősorban környezeti) fenntarthatósága. Fontos eleme az élelmiszer és ivóvíz pazarlás elleni küzdelem, a termőtalajok védelme, a természeti erőforrásokat érintő beruházások szabályozása, a helyi vidéki közösségek védelme. Tartalmaz továbbá utalásokat az élelmiszerekkel kapcsolatos oktatás-nevelésnek, az illegális és gyermekmunka elleni fellépésnek, valamint a vidéki, mezőgazdasági kistermelők, családi gazdálkodók számára a megfelelő jövedelem biztosításának a szükségességére. A Carta célja ezen kívül a biodiverzitás, a tengeri ökoszisztéma megőrzése, az állatjólét követelményeinek a betartása. Felhívja a figyelmet, hogy az élelem a kulturális örökség része, amit ennek megfelelően kell védeni pl. a hamisítások és az inkorrekt kereskedelmi praktikák ellen. Végezetül a Carta felhív az energia, a víz, a levegő és az élelem dinamikus kapcsolatára, az ezekkel a forrásokkal való megfelelő gazdálkodás érdekében, egy hosszú távú stratégia mentén. Fentiek szem előtt tartása a klímaváltozás elleni harchoz való hozzájárulást is jelenti.

A beszámolási időszak kiemelkedő eseménye volt Ferenc Pápa új enciklikájának megjelenése, amelynek főbb témái a klímaváltozás, a fenntarthatóság és a környezet megóvása. A dokumentumról külön összefoglaló anyag készült.

6. Összegző észrevételek, javaslatok

Az olasz eredetvédelem meglehetősen szerteágazó voltára tekintettel célszerű lenne az FM-ből szakértői és/vagy vezetői delegáció látogatása Olaszországba az eredetvédelem rendszerének alaposabb megismerése, az olasz tapasztalatok tanulmányozása céljából.

A magas minőségű, feldolgozott, nagy hozzáadott értéket jelentő tipikus, hagyományos magyar specialitások (prémium termékek, Hungarikumok) bevezetése az olasz piacon. Ehhez a megfelelő promóciós és marketing tevékenység (pl. vásárokon részvétel, áruházi promóciók, stb.) tervezése, finanszírozása és az érintett hazai intézmények (FM, KKM, MNKH, AMC, stb.) közötti együttműködés szükséges. A végrehajtást a külképviselet minden rendelkezésére álló eszközével segíti.

Róma, 2015. július 17.

Készítette: Kálmán Zoltán tanácsos, mezőgazdasági és környezetügyi szakdiplomata